

El Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, a través de la seva Demarcació de Girona, participa en l'organització de l'exposició dedicada al modernisme europeu

MOSTRA DEL MODERNISME CATALÀ EN EL MARC DE L'EXPOSICIÓ "ART NOUVEAU (1890-1930). D'EUROPE A I STAMBUL"

Girona, juliol de 2005. El Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, a través de la seva Demarcació de Girona, participa en l'exposició Art Nouveau (1890-1930). D'Europe a Istanbul en ocasió del XXII Congrés Mundial d'Arquitectura. L'exposició, que tindrà lloc a l'edifici Darphane del palau Topkapi d'Istanbul, del 30 de juny al 31 de juliol, pretén oferir una mirada comparativa sobre els diversos modernismes europeus a partir de l'arquitectura d'Istanbul. La mostra anirà acompanyada d'una publicació sobre el modernisme i les obres incloses a la mostra.

L'aportació del COAC, en col·laboració amb l'Agrupació d'Arquitectes per a la Defensa i la Intervenció en el Patrimoni Arquitectònic (AADIPA), en aquesta exposició se centra en el Modernisme i el Noucentisme a les ciutats de Girona (nord de Catalunya) a través d'una selecció de fotografies actuals i de plànols originals de disset edificis modernistes de les ciutats de Girona, Figueres, Olot, Palafrugell, Ripoll, Sant Feliu de Guíxols i Santa Coloma de Farners.

Els edificis són de Josep Azemar i Pont, Alfred Paluzie i Lucena, General Guitart i Lostaló i Joan Roca i Pinet, arquitectes municipals que sovint van fer una bona arquitectura i van deixar la seva empremta a la ciutat on van treballar. També es recull l'aportació que arquitectes com Lluís Domènech i Montaner, amb la Casa Solà-Morales (1913-1916) a Olot, o Joan Rubió i Bellver, amb l'església de Sant Miquel de la Roqueta (1912) a Ripoll, van fer a les terres gironines. Però, sobretot, cal destacar la figura de Rafael Masó i Valentí, arquitecte que hem de situar a cavall entre el Modernisme i el Noucentisme, que ha esdevingut a través de la seva obra el paradigma d'aquest corrent arquitectònic a les comarques de Girona i a la producció de qui es vol donar una projecció més internacional. D'ell s'hi trobarà la Farinera Teixidor (1910-1911) de Girona i que actualment és la seu del *Punt Diari*; la Casa Masramon (1913) a Olot, o la Casa Teixidor o "Casa de la Punxa" (1918) a Girona, seu actual del Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics.

Aquesta exposició ha estat possible gràcies a la recerca sobre el Modernisme i Noucentisme gironí i l'arquitecte Rafael Masó que ha fet l'AADIPA en el marc del programa Cultura 2000 de la Unió Europea l'any 2003: L'arquitectura modernista a París, Girona i Bucarest, en el qual van participar la Demarcació de Girona del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya a través de l'AADIPA, l'Association pour la Recherche sur la Ville et l'Habitat, ARVHA, (París), i el Grup BBM Atelier de Architecture (Bucarest).

RAFAEL MASÓ I VALENTÍ

Girona, 1880-1935.

Ca l'Aragó

1903

Santa Coloma de Farners

c. Mossèn Cinto 26

Aquesta obra primerenca de Rafael Masó consisteix en una reforma de la planta baixa, de la façana i l'interior, on aplica solucions decoratives modernistes a partir de les formes de les obertures, els materials de revestiment, les reixes de ferro forjat, la decoració floral, etc.

Bloc Batlle

1909

Girona

c. Nou 13 / Fontanilles / Sant Francesc

La reforma d'aquest edifici d'habitatges és el primer encàrrec important de Rafael Masó. Cal destacar-ne el coronament, amb un tractament ondulant i colorista amb ceràmica vidrada verda i groga i l'ús d'unes figures ceràmiques en forma de mussol estilitzat.

Farinera Teixidor

1910-1911, amb ampliacions posteriors.

Girona

c. Santa Eugènia 42

L'actual seu del Punt Diari és l'edifici més emblemàtic de Rafael Masó i una de les obres més representatives del Modernisme a Girona, amb influències de Gaudí, de Makintosh i de la *Sezession* vienesa. Els pinacles arrodonits, els revestiments de rajola blanca i el color blanc al·ludeixen directament la idea de "muntanyes de farina".

Casa Masramon

1913

Olot

c. Joaquim Vayreda 6

És una de les obres més importants de Rafael Masó, entre el Modernisme i el Noucentisme. Les façanes tenen composicions molt elaborades. Com sempre a l'arquitectura de Masó, són molt importants les textures dels materials, el color —en aquest cas, hi ha un predomini dels blaus, verds i grisos que s'integren molt bé a l'entorn— i els materials: arrebossats, ciment, fusta, ceràmica, vitralls i ferro forjat.

Casa Cases

1914

Sant Feliu de Guíxols

c. Arquitecte Rafael Masó / Octavi Viader Margarit

És un dels exemples més elaborats i representatius de l'arquitectura domèstica de Rafael Masó. El color groc predominant la vol convertir en "una mata de ginesta entre els pins i sobre el mar". Els jocs cromàtics entre els tons groguencs i blau-verdosos, la profusió i la diversitat de peces ceràmiques, els elements decoratius, la cura en els detalls i el paper que juguen les textures dels materials són els trets a destacar.

Casa Teixidor o "Casa de la Punxa"

1918

Girona

c. Santa Eugènia 19

Aquesta obra correspon al període de plenitud del seu autor, en què adquireix un llenguatge propi, de gran simplicitat, que segueix els corrents europeus de l'època. L'element més destacat és la tribuna cilíndrica amb coberta cònica recoberta d'escames de ceràmica vidrada verda, que es pot apreciar des de gran distància i que mostra una certa influència de l'obra de Puig i Cadafalch.

Cooperativa "L'Econòmica Palafrugellenca"

1925

Palafrugell

c. Botines 11 / Sant Martí 18

La composició té un marcat caràcter horitzontal, aconseguit amb faixes de pedra que recorren les façanes i unifiquen les obertures, amb esgrafiats de cordons i amb la disposició de les diferents textures i colors que apareixen a les façanes. L'edifici mostra el llenguatge de Rafael Masó: importància de les textures (pedra, arrebossat gruixut, arrebossat fi, esgrafiats amb motius de cordons); ús d'elements ceràmics vidrats verds i blaus, plans o amb relleus geomètrics; ús de relleus esculpits en terra cuita fumada; i ús d'elements esculpits en pedra.

Bloc Colomer

1927

Girona

c. Barcelona 7

Pertany a l'última època de l'autor, la més plena i personal. El tret característic d'aquest edifici és la composició de la façana. El Noucentisme, el barroc popular i l'Art Déco hi han deixat les seves influències.

JOSEP AZEMAR I PONT

Figueres, 1862 - Barcelona, 1914.

Casa Salleras

1904

Figueres

Rambla 16

És l'edifici on Azemar utilitza amb més profusió la decoració vegetal i floral. Especialment el motiu de la rosa, que es repeteix en diversos llocs de l'edifici i amb diverses tècniques. Cal destacar la tribuna central i els elements decoratius, des d'esgrafiats a relleus, revestiments en trencadís o ferro forjat o en planxa retallada.

Escorxador municipal

1904-1907

Figueres

plaça de l'Escorxador

Azemar sap treure partit de condicionants com la higiene i l'economia. Les cornises, l'escassa pedra situada en punts rellevats i el joc de volums mostren tot el seu poder expressiu, juntament amb les teules vidrades i els elements ceràmics. L'ús nu dels materials, la gran austeritat, la sinceritat constructiva i la racionalitat es troben en molts edificis industrials d'aquesta època.

Casa Mas i Roger

1910

Figueres

c. Monturiol 10 / plaça de la Palmera / c. Caamaño

En aquest edifici apareix plenament desenvolupat el llenguatge d'Azemar tant constructiu com decoratiu, a partir d'un ús acurat dels materials i les textures: fusta, ferro, maó, ceràmica i pedra. Podem incloure'l en un Modernisme que s'interessa pels volums, per l'expressivitat formal de les tècniques constructives i dels materials sense revestir, pel contrast cromàtic i de textures, pel disseny dels detalls.

GENERAL GUITART I LOSTALÓ

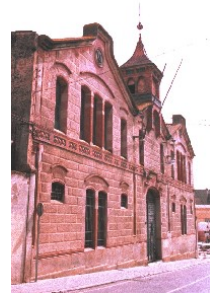
Gràcia (Barcelona), 1859-1926.

Can Màrius

1900-1904

Palafrugell

c. Pi i Margall 26-28

En aquesta fàbrica surera destaquen les façanes del conjunt de les dues naus principals i el cos d'unió, amb una gran riquesa compositiva i decorativa, així com la torre metàl·lica, que és un dels pocs elements d'enginyeria que ha estat catalogat com a Bé Cultural d'Interès Nacional.

ALFRED PALUZIE I LUCENA

Olot, títol d'arquitecte de 1906.

Casa Gaietà Vila o "els Dracs"

Il·lustración 1

1905

Olot

plaça Rector Ferrer, 8 / passeig d'en Blay, 68

El nom d' "Els Dracs" té l'origen en la decoració basada en aquests animals que hi ha a l'edifici. És un edifici de gran interès per la decoració de les tres façanes, exuberant i colorista, plenament modernista.

JOAN ROCA I PINET

Girona, c.1888-1970

Casa Norat

1912

Girona

Rambla Llibertat 25

Aquesta reforma d'un edifici preexistent ha donat lloc a un dels edificis modernistes més interessants de Girona. La façana de la Rambla, en un llenguatge influenciat per l'obra de Domènech i Montaner, està dominada per la gran tribuna del pis principal, que forma una unitat compositiva i ornamental amb la planta baixa, amb la pedra com a material dominant.

Edifici Fàbrica Can Descals

1917

Olot

c. Bisbe Vilanova, 3-5 bis

El més interessant és el petit pavelló destinat a garatge, proper a un Modernisme d'influència *secessionista*. De planta aproximadament quadrada, té cobertes de teula vidrada, en forma de creu, amb amplis ràfecs. La resta del volum es divideix en dues parts diferenciades pels materials de cobriment: ceràmica vidrada groga amb diferents tipus de peces, de textures i de tons, a la part inferior, i un revestiment estriat que forma estretes tires verticals blanques, a la part superior.

LLUÍS DOMÈNECH I MONTANER

Barcelona, 1849-1923.

Casa Solà-Morales

1913-1916

Olot

passeig d'en Blay o del Firal 38-40

Domènech i Montaner va afegir la tribuna del primer pis; va reformar la planta baixa i l'entresol, on destaca el conjunt de finestres que recorden la casa Lleó Morera del passeig de Gràcia de Barcelona del mateix autor; i també va realitzar la galeria de finestres de la tercera planta i el ràfec, amb decoració de ceràmica. Destaquen les reixes i les baranes de ferro dels finestrals de la planta baixa i l'entresol i sobretot les figures femenines que sorgeixen de les columnes, obra de l'escultor Eusebi Arnau.

JOAN RUBIÓ I BELLVER

Reus, 1871 – Barcelona, 1952.

Sant Miquel de la Roqueta

1912

Ripoll

c. Indústria

L'autor fou col·laborador de Gaudí, la influència del qual es nota en el tractament dels materials, en aquest cas la pedra, que és l'únic material de l'edifici, a banda del vidre de les finestres i algunes reixes de ferro forjat. En aquest edifici, com en altres del mateix arquitecte, veiem un interès per les formes cilíndriques i les cúpules al voltant de plantes centrals, influència de l'arquitectura bizantina i oriental. Aquesta capella es pot qualificar de petita obra mestra per la seva volumetria molt acurada i complexa, malgrat el seu petit tamany.

TEXT AL CATÀLEG DE LA MOSTRA

CATALUNYA I EL MODERNISME.

LES CIUTATS DE LA PROVÍNCIA DE GIRONA: GIRONA, FIGUERES, OLOT, PALAFRUGELL, RIPOLL, SANT FELIU DE GUÍXOLS, SANTA COLOMA DE FARNERS.

Catalunya és una de les comunitats amb personalitat pròpia que formen l'Estat Espanyol. Té una llengua, una cultura i una història pròpies i diferenciades. Amb gairebé set milions d'habitants, s'estructura al voltant de la capital, Barcelona, que concentra prop de la meitat de la població, i d'una sèrie de ciutats de tamany mitjà que són els centres de les diferents regions que configuren Catalunya. Una d'elles és la regió de Girona, amb poblacions petites o mitjanes, entre 10.000 i 100.000 habitants, com la mateixa Girona, Figueres, Olot, Palafrugell, Ripoll, Sant Feliu de Guíxols o Santa Coloma de Farners.

Durant la segona meitat del segle XIX, a Catalunya es produí una revolució industrial, de manera semblant a la que havia tingut lloc un temps abans en països com Anglaterra, i que, en canvi, no es produí fins molt més tard de manera generalitzada a l'Estat Espanyol. Amb la industrialització va sorgir una classe social, la burgesia, que tingué un paper rellevant en el període que començava llavors. Paral·lelament, les ciutats experimentaren un creixement com mai s'havia produït abans. Com a tantes altres ciutats europees, a Barcelona s'enderrocaren les muralles medievals i es projectà l'Eixample Cerdà. Això mateix, a escala menor, succeí a la majoria de poblacions catalanes.

És en aquest context general que cal situar el Modernisme, corrent artístic que sorgí a Catalunya entre finals del segle XIX i principis del segle XX, de forma paral·lela a d'altres corrents que es desenvoluparen a la majoria de països d'Europa, i també a Amèrica, més o menys contemporàniament: l'*Art Nouveau* francès i belga, la *Sezession* austríaca, el *Jugendstil* alemany, l'Escola de Glasgow, l'Escola de Chicago, el *Modernismo*, a l'Espanya i l'Amèrica de llengua castellana, etc. Tots aquests corrents tenen una sèrie de característiques comunes que permeten associar-los, però alhora cadascun presenta uns trets propis i diferencials.

A Catalunya, el Modernisme fou un moviment artístic amb figures reconegudes internacionalment, com Antoni Gaudí, Lluís Domènech i Montaner, Josep Puig i Cadafalch o Josep Maria Jujol, i de grans obres mestres, com la Sagrada Família, la Pedrera o el Palau de la Música, però també de gran popularitat i estès per tot el país. El Modernisme ha esdevingut sens dubte un dels estils nacionals catalans, un dels moviments artístics més coneguts i valorats i un dels més singulars.

Com en d'altres països, el Modernisme català abasta la majoria de formes d'expressió artística: pintura, disseny gràfic, escultura, literatura, joieria...; però l'arquitectura i tot el que la complementa - escultura, mobiliari, llums,

elements decoratius, vitralls, elements de forja, revestiments ceràmics, elements de fusta, etc.- assoliren una extraordinària rellevància.

El Modernisme sorgeix i es desenvolupa a Barcelona. Allà conflueixen una gran expansió urbana, amb la necessitat de nous equipaments per la ciutat i de nous habitatges per a una classe burgesa que vol mostrar el seu poder econòmic i una sèrie de grans arquitectes que poden desenvolupar la seva creativitat gràcies a aquests mecenes burgesos. Des de Barcelona, el moviment s'estén a altres punts d'Espanya, sovint a través d'arquitectes catalans que reben encàrrecs en altres llocs o a través d'arquitectes que havien estudiat a l'Escola d'Arquitectura de Barcelona. També s'estén per tot Catalunya. Al costat dels grans arquitectes i les grans obres arquitectòniques, un gran nombre d'arquitectes de tot el país adopten aquest estil, ni que sigui barrejat amb d'altres estils o d'una manera superficial, amb un "Modernisme de façana", o, fins i tot, utilitzant només alguns detalls decoratius –és el cas del trencadís ceràmic, que esdevingué extraordinàriament popular -. Així, el Modernisme arrela profundament a la societat catalana, de manera que es perllonga en el temps molt més enllà del moment en què els arquitectes d'avantguarda estan ja plenament immersos en l'anomenat Noucentisme, el corrent que el succeí.

Generalment s'accepta que l'Exposició Universal de Barcelona de 1888, esdeveniment que expressa el dinamisme de la societat barcelonina d'aquell moment i que comporta el treball d'un grup d'arquitectes al voltant d'un mateix tema, com és la construcció del recinte i els pavellons de l'Exposició, és el tret de sortida del Modernisme. L'edifici que s'ha convertit en el més representatiu d'aquest moment ha estat el restaurant de l'Exposició –l'actual museu de zoologia -, de Lluís Domènech i Montaner, construït entre 1887 i 1888, i més conegut amb el nom de "Castell dels Tres Dragons". No es pot oblidar, però, que Antoni Gaudí, entre 1883 i 1885 havia construït la Casa Vicens –projectada el 1878-; també entre 1883 i 1885, havia construït el Capricho, a Comillas; entre 1884 i 1887, els Pavellons i tanca de la finca Güell i, entre 1886 i 1890, el Palau Güell. Amb aquestes obres es constata el sorgiment primerenc del Modernisme respecte d'altres moviments similars. La coneguda casa Tassel, de l'arquitecte Victor Horta, a Brussel·les no es construeix fins el 1894.

De tota manera, el Modernisme no apareix a Catalunya de cop, a partir de l'historicisme i l'eclecticisme neoclàssics o neogòtics -o neoromànics, neobizantins, neomudèjars o neoegipcis-, sinó que hi ha una sèrie d'arquitectures que es poden considerar "premodernistes". Aquestes arquitectures van des de posicions molt properes a l'historicisme o l'eclecticisme però amb algun tret que anuncia el que serà el Modernisme, fins a obres que es consideren gairebé modernistes. Entre aquestes, l'Editorial Montaner i Simon –l'actual Fundació Antoni Tàpies-, que Domènech i Montaner havia construït el 1880, és considerada l'obra iniciadora d'un corrent ja clarament renovador, amb influència de l'arquitectura europea del ferro, el vidre i el maó vist, que l'autor havia

conegut de primera mà en el viatge per Alemanya que realitzà en acabar els estudis.

Així, doncs, i abans de l'Exposició Universal, la Casa Vicens i l'Editorial Montaner i Simon són les obres que marquen l'inici o precedent immediat del que serà el Modernisme. Els seus autors, Antoni Gaudí i Lluís Domènech i Montaner, seran els màxims representants del Modernisme i els iniciadors de les dues principals tendències dintre del Modernisme català.

En aquest sorgiment del Modernisme s'hi troben diversos factors socio-econòmics, alguns dels quals ja s'han esmentat abans:

- La creació de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona el 1875, que esdevindrà un nucli aglutinador dels arquitectes catalans, que fins llavors havien d'estudiar a l'Escola d'Arquitectura de Madrid.
- El desenvolupament industrial de Catalunya, principal factor de l'aparició d'una potent burgesia que acabarà trobant en el Modernisme el medi idoni per a l'expressió del seu estatus social.
- El creixement que experimenten moltes ciutats, lligat als plans d'Eixample que aproven tantes poblacions i a la generalització de la figura dels arquitectes municipals, combinat amb les noves necessitats urbanes d'equipaments, edificis residencials o industrials.
- El moment de gran creativitat i desenvolupament social que viu Catalunya en aquells moments, lligat amb el desenvolupament econòmic i les inquietuds culturals i polítiques del catalanisme. És essencial en el Modernisme català –de manera semblant al que passa en alguns altres països, però no en tots-, la seva estreta relació amb el catalanisme i amb el desig de reconstrucció nacional que s'estava desenvolupant llavors. No serà estrany que els arquitectes siguin també historiadors de l'arquitectura, polítics i que participin en els moviments culturals. Domènech i Montaner i Puig i Cadafalch són els més representatius en aquest sentit.

Pel que fa a les preocupacions al voltant de l'arquitectura en aquells moments, cal emmarcar el Modernisme plenament en el context europeu, que els arquitectes catalans coneixien bé, a partir de llibres i revistes d'art i arquitectura o a través de viatges per diferents països:

- Hi ha un desig de trobar una arquitectura nova, una arquitectura que respongui al seu temps, als nous materials i tècniques constructives, i les noves necessitats socials, superant els vells models del passat historicistes i eclèctics. Això es farà no pas contra el passat, sinó a partir del passat. En aquest sentit, és significatiu un article de Domènech i Montaner publicat a la revista *La Renaixença*, "En busca d'una arquitectura nacional", similar a d'altres escrits publicats en altres països i que responien a desitjos comuns.
- Cal fer esment també de la influència d'Eugène Viollet-le-Duc, i de John Ruskin i William Morris i el moviment de les *Arts & Crafts*, amb la reivindicació que fan de l'estructura i els aspectes constructius en

l'arquitectura, de la recuperació de les artesanies, i del gòtic, com a veritable estil europeu, paradigma de la claredat estructural i del treball artesà integrat a l'arquitectura -el gòtic s'acosta a l' "obra d'art total" que seran els edificis modernistes-. En plena època de la industrialització apareix la necessitat de recuperar la qualitat material i de disseny de les artesanies, enfront de la banalitat dels objectes produïts industrialment.

- No es pot oblidar la influència de l'art japonès, iniciada a partir de la intensificació dels contactes d'Europa amb el Japó, durant la segona meitat del segle XIX, que serà un component important en l'arquitectura modernista.
- Finalment, cal recordar que el modernisme no s'entén sense la referència al Romanticisme.

El Modernisme es configurarà, doncs, a partir de premisses aparentment contradictòries: desig de crear una arquitectura nova, integrada en els corrents europeus, i alhora de potenciar una arquitectura nacional; desig d'utilitzar els nous materials i tècniques -ferro, vidre-, i alhora de recuperar el treball artesanal.

En el Modernisme es distingeixen diversos corrents, etapes i influències. Lluís Domènech i Montaner (1849-1923) i Antoni Gaudí i Cornet (1852-1926) són els principals arquitectes modernistes catalans, cadascun amb un estil propi: un modernisme més "racionalista" en el cas de Domènech i més "expressionista" en el cas de Gaudí. Molts arquitectes estaran influïts per un o altre tipus de Modernisme. Més tard, es popularitzarà l'*Art Nouveau* francès i belga i les seves formes decoratives s'afegiran als edificis modernistes. Finalment, la Sezession i l'Escola de Glasgow tindran gran influència en arquitectes una mica posteriors. En aquest punt cal citar un altre gran arquitecte modernista, Josep Puig i Cadafalch (1867-1956). Per últim, cal mencionar Josep Maria Jujol i Gibert, 1879-1949, amb una gran intuïció i imaginació en la manipulació dels materials i objectes.

El Modernisme català presenta les següents característiques, resumides esquemàticament:

- Importància del color, que s'aconsegueix amb estucats i esgrafiats, revestiments ceràmics i amb els materials deixats vistos.
- Expressivitat dels materials, a partir del seu color natural i textura i dels contrastos entre diferents materials: pedra, maó, fusta, ceràmica, ferro. Expressivitat de les solucions constructives i dels elements estructurals: arquitectura de maó o pedra vista, amb els detalls constructius curosament executats i deixats vistos, estructures metàl·liques vistes, etc.
- Gran riquesa decorativa aplicada a qualsevol element de l'edifici: esgrafiats; ceràmica, amb elements modelats i relleus, revestiments de rajoles i de trencadís; metalls, com el ferro forjat, la fosa o el llautó, entre altres; vitralls; decoració escultòrica en pedra o estuc modelat, etc.
- Decoració especialment floral i vegetal.

- Importants influències mudèjars i àrabs, a partir de les arquitectures d'aquests estils que es trobaven en moltes zones d'Espanya. Tot i que justament a Catalunya n'hi ha ben poca, cal recordar que fins el 1875, els arquitectes estudiaven a Madrid, on hi havia un gran interès per aquesta arquitectura.
- Línies corbes, en *coup de fouet*, i formes corbes. Es troben formes d'aquest tipus ja des del primer moment, la qual cosa porta a pensar que s'originen a partir de la influència del moviment de les *Arts & Crafts*, que ja n'utilitzava en disseny gràfic, mobiliari, etc.
- Retorn a una geometria més marcada en el cas de la influència de la *Sezession* o de l'Escola de Glasgow.
- El Modernisme és sovint una reelaboració i una reinterpretació d'elements decoratius d'estils històrics: mudèjar, gòtic i barroc popular són potser els més utilitzats, però no pas els únics. Cal mencionar la influència japonesa en algunes obres.
- Voluntat de creació d'obres d'art totals: l'arquitecte no s'ocupa només de "les parets" sinó també dels més mínims detalls d'interiorisme, com baranes de balcons, manetes de porta, arrimadors, paviments, llums, mobiliari –per a això treballa en estreta col·laboració amb tota una sèrie d'artesans: escultors, pintors, ceramistes, serrallers, vitrallers, etc.
- Asimetria, moviment, volumetries complexes. Cal tenir en compte l'organització espacial i volumètrica, el Modernisme no és només un moviment decorativista.
- Les arquitectures modernistes són, sobretot, arquitectures que provoquen emocions.

Algunes de les característiques anteriors són compartides amb altres moviments europeus a l'entorn del modernisme, altres no tant. Amb tot, el Modernisme no és l'únic estil de la seva època, conviu amb pervivències dels historicismes i eclecticismes. Sovint trobem edificis eclèctics amb elements modernistes. Més sovint encara es produeix una fusió entre el neogòtic i el modernisme.

El Modernisme és una arquitectura d'individualitats, sovint per a clients privats amb gran capacitat econòmica, sovint amb una gran exuberància cromàtica i decorativa. Pels volts de 1906 sorgeix un moviment intel·lectual i artístic que propugna una tornada a l'equilibri i a la mesura, el Noucentisme, que es relaciona amb altres moviments que es produiran en altres països d'Europa, com ara el "retour a l'ordre" francès. A partir de 1911-12, el Noucentisme arriba a l'arquitectura: es retorna a l'esperit i a les formes clàssiques, a l'equilibri, a l'estaticitat, a una arquitectura més apta per a esdevenir un "tipus" i per a la formació d'un teixit urbà, que no pas les peces individualitzades del modernisme. Molts arquitectes modernistes esdevindran entre 1911 i 1917 arquitectes noucentistes, igual que abans els mateixos arquitectes havien estat historicistes i eclèctics. Hi haurà una forta reacció antimodernista. Tanmateix, el Modernisme continuarà al llarg dels anys 10 i 20 del segle XX, i més enllà i tot, sigui perquè molts arquitectes no abandonen aquest llenguatge que és el seu, sigui pel retard amb que arriben els nous corrents als llocs allunyats de Barcelona, sigui perquè s'ha convertit

en un estil profundament arrelat. Aquest darrer Modernisme és sovint ple d'influències de la *Sezession* i de l'Escola de Glasgow i també recull elements del barroc català popular, seguint a Puig i Cadafalch.

El Modernisme no es limita a Barcelona. El trobem a tot Catalunya plena de ciutats que també aproven i desenvolupen plans d'Eixample, que construeixen nous equipaments com mercats, hospitals, escoles, casinos, teatres, cafès, botigues, etc., noves residències per a una burgesia local industrial o comercial, les primeres cases d'estiueig per a aquesta burgesia en viles costaneres o de muntanya, i també edificis de tipus industrial com escorxadors, fàbriques, o centrals hidroelèctriques. I ho fan seguint el model de l'arquitectura modernista barcelonina, En aquestes poblacions es generalitza la figura de l'arquitecte municipal, que construeix bona part d'aquests nous edificis públics o privats i que, per això, deixa la seva empremta personal a la ciutat on treballa.

En aquest catàleg i exposició es presenta el Modernisme que es troba a l'àrea de Girona i un seguit de poblacions del seu entorn a través dels arquitectes que hi treballen i de la seva obra. Girona és la capital de la província, un nucli administratiu, de serveis, comercial i amb un cert pes industrial. Figueres, Olot, Palafrugell, Ripoll i Santa Coloma són centres comarcals, són també centres comercials i amb cert pes industrial. Sant Feliu de Guíxols és una ciutats costanera, on es troben alguns exemples de cases d'estiueig.

Entre els arquitectes que treballen en aquesta àrea cal destacar en primer lloc l'arquitecte Rafael Masó i Valentí, figura que mereix un lloc propi entre els arquitectes modernistes i postmodernistes i que no és prou conegut pel fet d'haver treballat fora de Barcelona. Altres vegades, arquitectes barcelonins com Lluís Domènech i Montaner o Joan Rubió i Bellver, col·laborador d'Antoni Gaudí, reben encàrrecs en alguna d'aquestes ciutats. Finalment, hi ha un seguit d'arquitectes locals, sovint arquitectes municipals, que, tot i no ser primeres figures, construïren una obra prou interessant que mereix ser coneguda. És el cas de Josep Azemar, General Guitart, Alfred Paluzie o Joan Roca i Pinet.

Anna Albó Riera
arquitecta

CRÈDITS DE L'EXPOSICIÓ

- Organització:** Demarcació de Girona del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya amb la col·laboració de l'Agrupació d'Arquitectes per a la Defensa i la Intervenció en el Patrimoni Arquitectònic, AADIPA.
- Comissariat:** Anna Albó
arquitecta, vocal per Girona de l'AADIPA
- Coordinació fotografia:** Dani Planella
arquitecte, membre de l'AADIPA
- Textos:** Anna Albó
arquitecta, vocal per Girona de l'AADIPA
- Fotografia:** Toni Vargas
fotògraf
- Assistència:** Impremta Palahí (Girona)
Traduccions Link (Girona)
- Col·laboració:** Centre de documentació de la Demarcació de Girona del CoAC

Rosa Maria Cànovas
presidenta de l'AADIPA

Programa Cultura 2000 "L'arquitectura modernista a París, Girona i Bucarest"
AADIPA, Agrupació d'Arquitectes per a la Defensa i la Intervenció en el Patrimoni Arquitectònic
Equip de recerca integrat pels següents membres de l'AADIPA:
Rosa Maria Cànovas: direcció
Anna Albó: coordinació, textos i fotografia
Dani Planella i Marilena Gràcia: documentació i fotografia
ARVHA, Association pour la Recherche sur la Ville et l'Habitat
Grup BBM, atelier de arquitectura
- Agraïments:** Sílvia Alemany, Museu d'Història de Sant Feliu de Guíxols; família Carbó-Carreter, casa Mas i Roger; família Gironès-Costa, casa Masramon; Anna Maria Puig, casa Salleras; Núria del Pozo; Urcatusa, casa Cases.